

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolaissa tarkoitetun tasoitusperusteen muuttamisesta

Perustuslakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolaissa tarkoitetun tasoitusperusteen muuttamisesta (HE 19/2020 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava perustuslakivaliokunnalle.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on etäkuulemisessa kuullut:

- budjettineuvos Petri Syrjänen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Filip Kjellberg, valtiovarainministeriö
- maaneuvos Veronica Thörnroos, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- hallintopäällikkö John Eriksson, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- rahoituspäällikkö Conny Nyholm, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- vanhempi oikeusasiantuntija Niclas Slotte, Ahvenanmaan maakunnan hallitus

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Taustaa

Ahvenanmaan maakunnan talousjärjestelmä, eli tasoitusjärjestelmä, on rakennettu niin, että verovelvolliset maksavat veroa valtiolle samoin perustein kuin maan muiden osien verovelvolliset. Valtion budjetista siirretään varoja maakuntaan itsehallintoon liittyvien menojen rahoittamista varten. Tämä tehdään itsehallintolain mukaan pääasiassa tasoituksen, verotasoituksen ja ylimääräisten määrärahojen kautta. Maakunnalla on vapaa budjetointioikeus, eli verovarot voidaan käyttää Ahvenanmaan maakuntapäivien päättämällä tavalla.

Valiokunnan lausunto VaVL 3/2020 vp

Eduskunta hyväksyi edellisellä vaalikaudella lepäämään yli vaalien hallituksen esityksen laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta (LJL 2/2019 vp). Kyseisessä esityksessä ehdotettiin muutettavaksi itsehallintolain Ahvenanmaan maakunnan taloutta koskeva luku. Ahvenanmaan maakuntapäivät on antanut suostumuksensa hallituksen esityksen laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta (LJL 2/2019 vp) hyväksymiselle 14.2.2020. Tasavallan presidentti on vahvistanut lain (98/2020) 28.2.2020. Laki tulee voimaan 1.1.2021.

Ehdotus ja sen vaikutukset

Vahvistetun lain (98/2020) voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan tasoitusperustetta tulee muuttaa, jos valtion tilinpäätöksen perusteet muuttuvat lain voimaan tullessa voimassa olleen 47 §:n 2—4 momentissa säädetyllä tavalla tai jos on muita painavia syitä muutokseen ennen lain voimaantuloa. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan kyseessä on voimaantulosäännöksessä mainittu painava syy. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan vahvistetun lain mukainen tasoitusperuste korotettavaksi 0,47 prosenttiin toistaiseksi koskemaan vuodesta 2021 alkaen toimitettavia tasoituksia.

Valiokunta pitää esitystä perusteltuna ja tasoitusperusteen korotusta tarpeellisena. Ahvenanmaan maakunnan hallitus pitää uuden tasoitusjärjestelmän mukaisen tasoitusperusteen korotusta kannatettavana.

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen euromääräiset arviot Ahvenanmaalle tehtävistä siirroista ovat muuttuneet lähinnä koronapandemian aiheuttaman valtion tuloarvioiden alenemisen vuoksi. Hallituksen esityksen taulukossa (s. 5) on esitetty yhteenveto ja arvio vuosittain Ahvenanmaan maakunnalle suoritettavista siirroista, mitä on päivitetty valiokunnan asiantuntijakuulemisessa. Päivitetty arvio vuonna 2020 suoritettavista siirroista on yhteensä 239 milj. euroa aiemman 268,7 milj. euron sijaan. Vastaavasti päivitetty arvio vuonna 2021 suoritettavista siirroista on yhteensä 291,6 milj. euroa. Vuonna 2022 siirrot ovat yhteensä 292,8 milj. euroa ja vuonna 2023 yhteensä 285,8 milj. euroa.

Vuonna 2021 Ahvenanmaan maakunnalle maksettaisiin lisäksi jälkikäteen nykyisen tasoitusjärjestelmän mukaisesti vuoden 2020 tasoituksen lopullinen maksu ja vuoden 2019 verohyvitys sekä vuoden 2020 arpajaisvero. Maksujen yhteismääräksi arvioidaan päivitettyissä vaikutusarvioissa noin 22 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 Ahvenanmaalle maksettaisiin uuden tasoituksen ja verotasoituksen ennakoiden lisäksi myös vuoden 2020 jälkikäteinen verohyvitys. Maksujen yhteismäärän arvioidaan olevan päivitetyn ennusteen perusteella noin 12,1 miljoonaa euroa.

Päivitettyissä vaikutusarvioissa on otettu huomioon valtion vuoden 2019 tilinpäätös, vuoden 2020 I—V lisätalousarvio ja valtiovarainministeriön talousennusteet. Vuoden 2020 arvioissa on otettu huomioon arvio vuoden 2019 lopullisesta tasoituksesta, jonka mukaan Ahvenanmaan maakunta joutuu palauttamaan valtiolle noin 2,9 milj. euroa liikaa maksettua ennakkoa. Laskelmissa on myös huomioitu, että arpajaisveron verokantaa alennettaisiin vuodelle 2021 siten, että Ahvenanmaalle palautettavan veron määrä alenisi noin 5 milj. eurolla. Ålands Penningautomatföreningin eli PAF:n tuloutusmahdollisuus Ahvenanmaan maakunnalle kasvaisi samalla määrällä.

Valiokunnan lausunto VaVL 3/2020 vp

Esityksen riippuvuus muista valmisteilla olevista esityksistä

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen on lähetetty lausunnoille luonnos sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi. Valiokunnan asiantuntijakuulemisen mukaan luonnoksen perusteella ei ole tarvetta muuttaa Ahvenanmaan itsehallintolaissa tarkoitettua tasoi-
tusperustetta. Valiokunta yhtyy tähän asiantuntija-arvioon.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Valtiovarainvaliokunta esittää,

että perustuslakivaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 24.9.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Sanni Grahn-Laasonen kok
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jussi Saramo vas
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Petri Honkonen kesk
varajäsen Anne Kalmari kesk
varajäsen Merja Kyllönen vas
varajäsen Jani Mäkelä ps
varajäsen Juha Pylväs kesk
varajäsen Lulu Ranne ps
varajäsen Veronica Rehn-Kivi r

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ilkka Lahti